

Nr 26.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, ävensom i ämnet väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning ha båda kamrarna den 21 maj 1947 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 276, däri Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 9 maj 1947, föreslagit riksdagen att antaga följande

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande.

Häri genom förordnas, dels att 7 § stadgan den 21 februari 1941 om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande¹ skall med beteckning 14 § erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att i stadgan skola införas sju nya paragrafer, betecknade 7—13 §§, av nedan angivna lydelse.

7 §.

Riksdagsman, som tillhört riksdagen minst tolv år före fyllda 65 år, äger rätt till pension.

Pension utgår från och med dagen näst efter den, då riksdagsmannen upphör att vara ledamot av riksdagen, såframt han vid denna tidpunkt uppnått 65 års ålder, och eljest från och med dagen näst efter den, då han uppnår nämnda ålder. Pensionen må dock efter särskild framställning utgå från tidigare tidpunkt, därest särskilda omständigheter därtill föranleda. I den mån ej annat följer av vad nedan stadgas, utgår pension till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens frånfälle.

Utbetalning av pension sker månadsvis i efterskott.

¹ Senaste lydelse, se 1945:253.

8 §.

Riksdagsman har att för pensioneringen å sitt arvode vidkännas avdrag med 25 kronor för varje månad, varunder arvode åtnjutes.

Avdragna belopp må icke återkrävas.

9 §.

Pension utgör för den, som tillhört riksdagen tolv år före fyllda 65 år, tvåtusenfyra kronor för år och för den, som tillhört riksdagen tjugu år eller längre tid före nämnda ålder, tretusensexhunderttrettiosex kronor för år. För varje år utöver tolv ökas pensionen med tvåhundrafyra kronor, intill dess nämnda högsta pensionsbelopp uppnåtts.

Å pension utgå icke tilläggsförmåner.

10 §.

Pension må icke tillkomma den, som genom lagakraftäggande dom förklarats förlustig sitt riksdagsmannaupdrag, samt ej heller den, som upphört att vara svensk medborgare eller trätt i främmande makts tjänst.

11 §.

Pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden icke uppbära någon del av pensionen.

12 §.

Pensionstagare, som ånyo väljes till riksdagsman, äger icke uppbära pension för tid, varunder han är ledamot av riksdagen.

13 §.

Uppbär den, som åtnjuter pension på grund av riksdagsmannaupdrag, lön eller tjänstepension på grund av anställning i statens eller kommuns tjänst eller med bidrag av statsmedel, skall förstnämnda pension minskas med tre fjärdedelar, dock högst med så stort belopp att de sammanlagda förmånerna, däri dock ej inberäknade rörliga tilläggsförmåner, uppgå till femtusen kronor.

14 §.

De ledamöter av riksdagen, vilka jämlikt § 80 riksdagsordningen hava in-seende över riksdagens kansli, äga, tillika med kamrarnas talmän, pröva fråga om rätt till pension samt meddela de närmare bestämmelser, som må erfordras för tillämpningen av denna stadga.

Utbetalningar med stöd av denna stadga verkställas av riksgäldskontoret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1947 och gäller den som nämnda dag eller senare innehar uppdrag såsom riksdagsman. Vid bestämmandet av pension för den, å vilken denna lag äger tillämpning, skall hänsyn tagas jämväl till tid, varunder han före nämnda dag tillhört riksdagen.

Beträffande motiveringen samt uppgifter i fråga om pensionsrätt m. m. för ledamot av folkrepresentation i vissa främmande länder, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft följande i anledning av propositionen inom riksdagen väckta motioner:

inom första kammaren

nr 325 av herr *von Heland* i vad motionen hänvisats till konstitutionsutskottet,

nr 328 av herr *Bärg, Johan*, och herr *Åkerberg*,

nr 330 av herr *Andersson, Elon, m. fl.*,

nr 331 av herr *Eriksson, Einar*, och herr *Thun*, och

nr 332 av herr *Hesselbom m. fl.*; ävensom

inom andra kammaren

nr 481 av herr andre vice talmannen *Carlström m. fl.*,

nr 482 av herrar *Hansson* i Skegrie och *Johnsson* i Skoglösa,

nr 483 av herr *Jonsson* i Skutskär *m. fl.*,

nr 485 av herr *Svensson* i Grönvik,

nr 486 av herr *Adolfsson m. fl.*,

nr 487 av herrar *Holmström* och *Witzell*,

nr 488 av herr *Skoglund* i Doverstorp *m. fl.*,

nr 489 av herr *Ohlin m. fl.*, samt

nr 490 av herrar *Utbult* och *Svensson* i Ljungskile.

I motionen I: 325, i vad den hänvisats till konstitutionsutskottet, föreslås att riksdagen måtte »besluta att den, som åtnjuter pension på grund av riksdagsmannaupdrag, skall avstå tre fjärdedelar av denna, därest han uppbär lön eller pension på grund av anställning i enskild tjänst, dock att minskningen av den på grund av riksdagsmannaskapet erhållna pensionen skall ske med högst så stort belopp, att de sammanlagda förmånerna, däri ej inräknade rörliga tilläggsförmåner, uppgå till femtusen kronor».

I motionen I: 328 hemställes om sådan ändring av propositionen, att person, som tillhört riksdagen i minst tolv år, skall kunna erhålla pension, även

om tolv riksdagsår icke infallit före fyllda 65 år, samt att återbetalning av erlagda avgifter skall ske i de fall, då rätt till pension icke erhålles, dock ej där pensionsrätt enligt förslaget 10 § förverkats.

I de likalydande motionerna I: 331 och II: 483 föreslås, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 276 måtte besluta, dels att efter behovsprövning till f. d. riksdagsledamöter, som tillhört riksdagen i minst 20 år, utgiva årligen återkommande gratifikationer på högst tvåtusen kronor, dels att åt riksdagens kanslideputerade tillika med riksdagens talmän uppdraga att pröva inkomna ansökningar, och dels att nämnda gratifikationer böra bestridas av det under fjortonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter».

I de likalydande motionerna I: 332 och II: 487 hemställles, »att för den händelse riksdagen beslutar om pensionsrätt för riksdagens ledamöter, riksdagsmannapension må utgå efter samma grunder för alla riksdagsmän».

I motionen II: 481 föreslås, »att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 276 om pensionsrätt åt riksdagsledamöter måtte besluta, att sådan rätt skall under angivna villkor tillkomma den, som den 1 januari 1945 eller senare innehåft uppdrag som riksdagsledamot».

I motionen II: 485 hemställles, »att riksdagen måtte vidtaga sådan ändring i det i proposition nr 276 framlagda förslaget angående ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, att reducerad pension må utgå till riksdagsman, som före fyllda 65 år tillhört riksdagen mindre än tolv år, samt att vederbörande utskott måtte utarbета förslag till de ändringar i det föreliggande förslaget, som härav föranledas».

I de likalydande motionerna I: 330 och II: 489 samt i motionerna II: 482, 486, 488 och 490 föreslås, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 276.

Beträffande motiveringen för de i motionerna framlagda förslagen får utskottet hänvisa till motionerna.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1947 tillkallade chefen för finansdepartementet den 25 i samma månad avdelningschefen i finansdepartementet B. Nevrell, ordförande, statskommisarien E. Björn, ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren N. Persson i Svensköp, flottningsarbetaren O. F. Persson i Landafors, lantbrukaren A. L. Rubbestad och metallarbetaren G. F. Thapper samt ledamoten av riksdagens första kammare f. d. rådmannen C. G. Velander med uppdrag att verkställa utredning om pensionsrätt för riksdagens ledamöter.

Utredningsmännen — i det följande benämnda utredningen — avgåvo den 23 april 1947 utlåtande med förslag i fråga om pensionsrätt för riksdagens ledamöter. Utlåtandet ligger till grund för förevarande proposition.

Allmänna synpunkter på frågan om införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter.

Under erinran om att i åtskilliga främmande länder funnes föreskrifter om pensionering av ledamot av folkrepresentationen, framhöll departementschefen i direktiven för utredningen, att ett införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter skulle innebära ett visst avsteg från eljest vedertagna pensioneringsgrunder, i det att riksdagsmannauppgdraget icke vore att betrakta såsom en anställning med bestämd tjänstgöringsskyldighet. Samtidigt underströk han emellertid även, att denna omständighet i och för sig icke behöfde vara ett avgörande hinder mot tillskapande av en dylik pensionsrätt, därest detta kunde anses motiverat av andra skäl. De skäl, som i nämnda sammanhang åberopats, vore i korthet följande. Riksdagsarbetet kunde ofta vara till hinder för riksdagsmannen i hans vanliga verksamhet och även medföra direkta ekonomiska olägenheter, vilka icke kunde anses kompenserade genom själva riksdagsmannaarvodet. Dessa olägenheter kunde särskilt inom vissa yrkesområden vara så avsevärda, att en eljest lämplig kandidat nödgades avböja uppdraget. Det förekomme vidare understundom, att ett riksdagsmannauppgdrag förlängdes, där vederbörande visserligen själv av åldersskäl eller annan orsak skulle vilja lämna riksdagen men i så fall efter en mångårig riksdagsmannabana skulle stå utan försörjningsmöjligheter. Slutligen framhölls, att en ordnad pensionering skulle kunna bidraga till att främja önskemålet om en förnyring av riksdagens sammansättning.

Utredningen höll för sin del före, att man vid bedömandet av frågan om införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter icke kunde bortse från det förhållandet, att riksdagsarbetet i många fall toge den enskilde riksdagsmannens tid och krafter i anspråk i en utsträckning, som verkade hindrande på hans möjligheter att ägna sig åt sin borgerliga näring eller eljest vållade avbräck i hans utkomstmöjligheter. Att riksdagsmannaarvodet icke alltid utgjorde tillräcklig komensation för dylika olägenheter bekräftades av de verkliga förhållandena. I och för sig syntes det önskvärt, att icke någon av uteslutande ekonomiska skäl skulle nödgas avböja riksdagsmannauppgdraget. Enligt utredningens mening skulle införandet av en ordnad pensionering för riksdagsmännen vara ägnat att vidga kretsen av lämpliga kandidater för uppdraget. Därtill komme, såsom framhållits i direktiven, att genom införande av pensionsrätt behöfde ett riksdagsmannauppgdrag icke, vilket understundom skedde, förlängas på grund av att vederbörande i så fall efter en mångårig riksdagsmannabana skulle stå utan försörjningsmöjligheter. Även ur synpunkten av önskvärdheten att åstadkomma en förnyring av riksdagens sammansättning syntes utredningen skäl tala för en reglerad pensionering av riksdagsledamöterna.

Om sålunda de anförda omständigheterna enligt utredningens mening ådagalade behovet av pensionsföreskrifter för riksdagsmännen, återstod frå-

gan, huruvida riksdagsmannauppdragets karaktär kunde anses utgöra ett skäl i motsatt riktning. Uppenbart vore att riksdagsmannaskapet vore ett förtroendeuppdrag, som helt skilde sig från en tjänst eller anställning i vanlig mening. Riksdagsmannauppdraget företedde emellertid även olikheter i jämförelse med andra förtroendeuppdrag. Utredningen åsyftade härvid det förhållandet, att det övervägande antalet riksdagsmän under en avsevärd del av året nödgades uppehålla sig på annan ort än hemorten. Denna omständighet syntes utredningen vara av betydelse i så måtto, att införandet av pensionsrätt för detta speciella uppdrag icke med fog kunde åberopas till stöd för en liknande åtgärd beträffande andra förtroendeuppdrag, vare sig av statlig eller kommunal karaktär. Utredningen ansåg icke heller, att man behövde befara, att riksdagsmannauppdraget genom tillkomsten av en pensionsrätt skulle kunna förlora något av sin karaktär av förtroendeuppdrag och i stället bli ett slags tjänstebefattning. Enligt utredningens mening torde det vid kandidatnomineringarna bliva lättare än hittills att företaga önskvärda personbyten, då en pensionsberättigad riksdagsman vid uppdragets upphörande alltid hade någon inkomst att falla tillbaka på, vilket nu icke alltid vore fallet.

Vid övervägande av de olika på frågan inverkan synpunkterna hade utredningen för sin del kommit till den uppfattningen, att behov föreläge av en ordnad pensionering för riksdagens ledamöter och att detta behov borde tillgodoses på ett eller annat sätt. Utredningen hade vid sitt ståndpunkts-tagande icke kunnat undgå att fästa avseende vid det förhållandet att man i ett flertal främmande länder med demokratiskt styrelseskick ansett sig böra genom särskilda bestämmelser tillgodose behovet av en ålderdomsförsörjning för ledamöter av folkrepresentationerna och i vissa fall även deras efterlevande.

Med denna utgångspunkt hade utredningen haft att taga ställning till spörsmålet, huruvida pensioneringen borde erhålla formen av en verklig pensionsrätt eller allenast en på behovsprövning grundad understödsverksamhet. Till förmån för den senare möjligheten skulle närmast kunna tala den omständigheten, att man med hänsyn till riksdagsmannauppdragets karaktär endast borde vidtaga minsta möjliga ändring i de bestående förhållandena. Genom en dylik anordning skulle man emellertid enligt utredningens mening åstadkomma en orättvisa mellan olika riksdagsmän, i det att en del för sitt utförda arbete skulle erhålla allenast arvode, medan andra, vilkas insatser kanske till och med vore av mindre framträdande slag, skulle komma i åtnjutande jämväl av pension. Det för utredningen avgörande skälet mot en dylik understödsverksamhet vore emellertid, att denna måste grundas på en ingående prövning av vederbörandes ekonomiska förhållanden m. m. Det borde framhållas, att vid den statliga pensioneringen en dylik prövning numera endast förekomme, då fråga vore om pension åt efterlevande till anställningshavare, som icke ägt pensionsrätt. För erhållande av

tjänstepension förutsattes däremot icke någon behovsprövning. Utredningen kunde för sin del icke finna tilltalande med en dylik behovsprövning och avstyrkte bestämt en understödsverksamhet efter denna linje.

Utredningen ville i stället förorda, att för riksdagens ledamöter infördes en verklig pensionsrätt. I detta sammanhang ville utredningen tillägga, att den funnit erforderligt att taga kontakt med de enligt Kungl. Maj:ts den 11 oktober 1946 givna bemyndigande tillkallade sakkunniga rörande revision av riksdagens arbetsformer för att utröna, huruvida tillskapandet av en dylik pensionsrätt skulle kunna medföra några olägenheter vid behandlingen av de frågor, som de sakkunniga hade att överväga. Utredningen hade därvid av de sakkunnigas ordförande, landshövdingen Thorwald Bergquist, på förfrågan erhållit uppgift, att någon dylik olägenhet icke skulle föranledas av att pensionsrätt för riksdagsmännen nu komme att genomföras.

Inom utredningen uttalade ledamöterna Persson i Svensköp och Velander var för sig avvikande meningar under tillkännagivande, att de icke kunde biträda majoritetens förslag om införande av pensionsrätt för riksdagsmännen.

Herr Persson ansåg, att frågan om pensionsrätt borde upptagas till prövning först i samband med en översyn av bestämmelserna om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande. Därvid skulle det enligt reservantens mening vara möjligt att pröva, huruvida icke en höjning av riksdagsmannaarvodet eller en ändring av grunderna för dess utgörande skulle medföra samma fördelar, som enligt utredningens uppfattning skulle följa på införandet av en allmän pensionsrätt för riksdagsledamöterna. Om pensionsfrågan prövades i samband med en översyn av bestämmelserna om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, skulle också kunna övervägas möjligheten av en frivillig pensionsförsäkring för riksdagens ledamöter.

Herr Velander uttalade, att ett tillskapande av en pensionsrätt för riksdagens ledamöter icke borde ifrågakomma, såvida icke synnerligen starka skäl kunde anföras till stöd därför. I samband med det utarbetade förslaget hade enligt reservantens förmenande sådana skäl icke åberopats. Däremot hade reservanten gärna velat vara med om ett mera ingående övervägande av anordningar eller åtgärder, ägnade att förebygga eller lindra svårigheterna i ömmande fall. Frågan om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande syntes komma att upptagas till omprövning av 1946 års sakkunniga för utredning av frågan om revision av riksdagens arbetsformer. En utgångspunkt av betydelse för denna omprövning komme då också att föreligga i och med att ståndpunkt toges till formerna för riksdagens arbete, möjligheten att undvika alltför långa och tidsödande riksdagssessioner etc. Ätminstone med reservantens sätt att se måste avvägningen av riksdagsmännens arvoden intimt sammanhånga med det sätt, varpå antydda mera väsentliga eller grundläggande problem löstes; och syntes det honom naturligt, att frågan om införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter och grunderna därför ägde samband med arvodesfrågan.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet har departementschefen beträffande frågan om införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter bl. a. framhållit följande:

I direktiven för den nu föreliggande utredningen anförde jag bland annat, att den omständigheten att riksdagsmannauppgdraget icke är att betrakta som en anställning med bestämd tjänstgöringsskyldighet icke i och för sig behövde vara ett avgörande hinder mot tillskapande av en pensionsrätt för riksdagsmännen, därest detta kunde anses motiverat av andra skäl. Dessa skäl, vilka flyktigt berördes i direktiven, ha mera ingående belysts från utredningens sida, och resultatet av den verkställda undersökningen har ytterligare styrkt mig i den uppfattningen, att tiden nu är inne för genomförande av en ordnad pensionering på förevarande område. Utredningen framhåller, att man icke kan bortse från att riksdagsarbetet i många fall tar den enskilde riksdagsmannens tid och krafter i anspråk i en utsträckning, som verkar hindrande på hans borgerliga näring. I detta uttalande kan jag helt instämma. Riksdagsmannasysslan utgör visserligen till formen ett förtroendeuppdrag, men riksdagsmannaskapet skiljer sig i flera avseenden från andra offentliga uppdrag. Under det att flertalet offentliga förtroendeuppdrag kunna fullgöras utan att nämnvärt inkräkta på vederbörandes vanliga arbete, är så icke fallet med riksdagsmannauppgdraget. Detta förhållande framgår redan därav, att riksdagsarbetet för flertalet riksdagsmän kräver deras bortovaro från hemorten under en betydande del av året. Under denna tid är den enskilde riksdagsmannen som regel förhindrad att utöva sin borgerliga näring. Erfarenheten visar även, att riksdagsarbetet på längre sikt är ägnat att medföra olägenheter för riksdagsmännen i deras vanliga gärning. Det kan i betraktande härav icke anses opåkallat, att det allmänna sörjer för att riksdagsmännen, där uppdraget haft en längre varaktighet, erhålla kompensation för de med uppdraget förenade olägenheterna och uppoffringarna i form av ett bidrag till deras försörjning på alderdomen. Tanken härpå har också vunnit erkännande i de flesta länder med demokratiskt styrelsesätt.

Departementschefen har vidare uttalat, att en överdriven betydelse icke bör tillmätas den invändningen mot tanken på en pensionering av riksdagsmännen, att anordningen i fråga skulle kunna medföra en lockelse eller en strävan för riksdagsmännen att kvarstanna i riksdagen längsta möjliga tid enbart i syfte att tillförsäkra sig pension. Det syntes sålunda antagligt, att en ordnad pensionering, generellt sett, skulle vara ägnad att underlätta, att ett riksdagsmannauppgdrag bringades att upphöra, där så funnes önskvärt ur riksdagens synpunkt. I detta sammanhang förtjänade understrykas det av utredningen gjorda uttalandet, att införandet av en pensionsrätt för riksdagsmännen torde möjliggöra, att kretsen av för uppdraget lämpliga kandidater vidgades.

Vad angår frågan i vilken form behovet av en ordnad pensionering för riksdagsmännen bör tillgodoses har departementschefen i överensstämmelse med vad utredningen anført avvisat tanken på en på behovsprövning grundad understödsverksamhet samt i anslutning till utredningen förordat in-

förande av en verklig pensionsrätt. Samtidigt har han understrukt, att den föreslagna pensioneringen icke torde kunna föregripa resultatet av pågående utredning rörande riksdagens arbetsformer.

De invändningar mot införande av pensionsrätt för riksdagsman, vilka anförts av de båda reservanterna inom utredningen, framställas ånyo i några av de med anledning av propositionen avgivna motionerna. I motionerna I: 330 och II: 489 samt II: 482, 486 och 488 uttalas sålunda, att riksdagsmannauppdragets karaktär av förtroendeuppdrag lägger hinder i vägen för en dylik reform. För att komma till rätta med de olägenheter, som propositionen avser att avhjälpa, rekommenderas i stället i motionerna I: 330 och II: 489 samt II: 482, att frågan om en höjning av arvodet toges under övervägande. Det framhålles i motionerna I: 330 och II: 489 samt II: 486 och 488, att detta spörsmål är föremål för uppmärksamhet av 1946 års utredning rörande revision av riksdagens arbetsformer. Eventuella åtgärder kunde därför anstå i avvaktan på prövningen av kommitténs blivande förslag. I motionen II: 488 understrykes särskilt, att hela frågan om ersättningen för riksdagsmannauppdragets fullgörande står i nära samband med spörsmålet och formerna för riksdagens arbete och riksdagssessionens längd. Även sistnämnda problem komme upp till omprövning, då kommittén fullgjort sitt uppdrag. I motionerna I: 330 och II: 489 samt II: 488 bestrides, att införandet av pensionsrätt skulle främja en förnygring av riksdagens sammansättning. I samma motioner uttalas, att då särskilda skäl för bidrag till ålderdomsförsörjning föreligga, hinder ej kan möta för riksdagen att på vanligt sätt besluta om statspension åt därav förtjänta riksdagsledamöter eller att frågan om en tillfredsställande lösning av dessa ömmande fall bör göras till föremål för ingående överväganden.

Formella förutsättningar för införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter.

I § 23 riksdagsordningen föreskrives, att ledamot av riksdagen äger av statsmedel åtnjuta arvode och reseersättning samt att närmare bestämmelser härom meddelas i en av konungen och riksdagen samfällt beslutad stadga. De materiella reglerna rörande riksdagsarvodet m. m. ha sålunda icke sin plats i grundlagen. Beträffande tillkomsten av de nuvarande bestämmelserna hänvisas till den å s. 15 f. i propositionen lämnade översikten. Gällande stadga om ersättning för riksdagsmannauppdragets fullgörande är daterad den 21 februari 1941.

Med hänsyn till avfattningen av § 23 riksdagsordningen, vari endast talas om arvode och reseersättning, hade utredningen funnit det kunna vara föremål för tvekan, huruvida en ordnad pensionering av riksdagsledamöterna kunde genomföras utan ändring av grundlagen. Utredningen hade av denna anledning ansett sig böra träda i förbindelse med representanter för konsti-

tutionsutskottet för att få frågan närmare dryftad. Härvid hade konstitutionsutskottets ordförande och sekreterare givit uttryck för den uppfattningen, att — sedan numera de materiella bestämmelserna om riksdagsmannaarvodet utbrutits ur riksdagsordningen och intagits i den av Kungl. Maj:t och riksdagen samfällt beslutade arvodesstadgan — hinder icke borde möta mot genomförandet av en pensionering utan ändring av grundlagen. Härför hade ansetts tala bland annat den omständigheten, att arvodesstadgan erhållit en i förhållande till § 23 riksdagsordningen jämförelsevis vid avfattning. I densamma funnes exempelvis intagna föreskrifter om representationsbidrag åt kamrarnas talmän; någon motsvarighet till denna bestämmelse återfunnes icke i riksdagsordningen. Det hade vidare framhållits, att pension numera tämligen allmänt kommit att betraktas såsom en form av »intjänad» lön och att det vid sådant förhållande knappast syntes behöva strida mot avfattningen av § 23 riksdagsordningen, att en pensionsrätt för riksdagsmännen tillskapades genom erforderlig komplettering av arvodesstadgan. Med hänsyn till de sålunda anförda skälen hade utredningen för sin del kommit till den uppfattningen, att den föreliggande frågan borde utan ändring av riksdagsordningen kunna lösas i den formen, att arvodesstadgan kompletterades med erforderliga föreskrifter i ämnet.

Ledamoten Velander hade utan att ingå på någon närmare diskussion av spörsmålet ansett, att ett genomförande av en ordnad pensionering för riksdagens ledamöter näppeligen kunde ske utan ändring av grundlagen.

Departementschefen har i anslutning till utredningen som sin åsikt uttalat, att pensioneringsfrågan kan lösas utan ändring av riksdagsordningen och att härvid en komplettering av stadgan om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande bör komma till stånd.

I motionen II: 488 har framhållits, att enligt motionärernas mening befogade invändningar kunna göras mot vissa av utredningens uttalanden i ämnet och att frågan om en allmän pension till riksdagsmännen därför måste behandlas i den ordning, som stadgas för tillkomsten av grundlag.

Förslag till pensionsbestämmelser m. m.

Vad angår frågan, vilka riksdagsmän som skola erhålla pension, har departementschefen i anslutning till utredningen föreslagit, att pensionsrätt skall tillkomma riksdagsman, som tillhört riksdagen minst tolv år före fyllda 65 år, samt att pension skall utgå från och med dagen näst efter den, då riksdagsmannen upphör att vara ledamot av riksdagen, såframt han vid denna tidpunkt uppnått 65 års ålder, och eljest från och med dagen näst efter den, då han uppnår nämnda ålder. Möjlighet bör dock föreligga att efter särskild framställning låta pensioner utgå från tidigare tidpunkt, därest särskilda omständigheter därtill föranleda. Full pension skall tillkomma den, som före fyllda 65 år tillhört riksdagen tjuugu år eller mera.

Såsom motivering för förslaget, att endast tid, som infallit före fyllda 65 år, måtte tagas i beräkning i pensionshänseende, har av utredningen anförts, att en sådan bestämmelse skulle tillgodose önskemålet om en föryngring av riksdagens sammansättning samt att den står i överensstämmelse med vad som gäller vid den statliga tjänstepensioneringen. I motionen I: 328 har uttalats, att rörande alla normala fall intet torde vara att erinra mot stadgandet i fråga. Att emellertid generellt utesluta alla personer, som efter fyllda 53 levnadsår valdes till riksdagsledamöter, syntes emellertid motionärerna onödigt hårt. Än värre tedde sig saken rörande de ledamöter, som nu tillhörde riksdagen och vilka väl innehade de stadgade 12 riksdagsåren men där alla dessa år icke infallit före fyllda 65 år. Det syntes motionärerna, som om en undantagsbestämmelse borde införas för sådana fall där särskilda omständigheter talade för pensions erhållande, oaktat det stadgade minimiantalet år icke fölle inom 65-årsgränsen. I varje fall vore det ofrånkomligt, att i en övergångsbestämmelse medgäves rätt till en diskretionär prövning till förmån för nuvarande riksdagsledamöter, vilka väl fyllde kravet på de 12 riksdagsåren, men som fölle för nyss nämnda streck. I motionen II: 485 uttalas, att principen att pensionsrätten skall grundas på den tid ledamot tillhört riksdagen före fyllda 65 år torde vara riktig, då även skenet av att uppmuntra riksdagsmän att kvarstå för pensionens skull bör undvikas. Däremot syntes det motionären icke vara rimligt, att pensionsavgift utkrävdes av sådana ledamöter, som enligt bestämmelserna aldrig kunde erhålla pension. Skulle avgift uttagas av alla, borde pension också utgå till alla. Den som tillhört riksdagen mindre än tolv år före 65 års ålder borde därvid erhålla en i förhållande till den kortare riksdagstiden reducerad pension.

Beträffande pensionens storlek hade utredningen uttalat, att jämförelsevis låga pensionsbelopp borde fastställas. En viss gradering med hänsyn till riksdagstidens längd vore ofrånkomlig. Det antal riksdagsår, som borde fordras för erhållande av full pension, borde emellertid bland annat med hänsyn till önskemålet om en föryngring av riksdagens sammansättning icke sättas alltför högt. Från dessa utgångspunkter föreslog utredningen såsom skäligt pensionsbelopp för den, som tillhört riksdagen under den för pensions erhållande stadgade minimitiden av tolv år, 2 004 kronor. Full pension skulle tillkomma den, som tillhört riksdagen tjugu år eller längre tid. För varje helt år utöver tolv skulle denna summa ökas med 204 kronor, till dess — efter tjugu riksdagsår — full pension av 3 636 kronor uppnåtts.

De av utredningen föreslagna pensionsbeloppen har departementschefen funnit framstå både i och för sig och vid jämförelse med tjänstemannapensionerna såsom måttliga. Någon erinran på denna punkt har ej framställts i motionerna.

För det fall att vid sidan av riksdagsmannapension lön eller tjänstepension av statsmedel eller med bidrag av statsmedel uppbäres, föreslog utred-

ningen, i anslutning till vad som eljest gäller i fråga om förening av dylika förmåner, en viss reduktion av förstnämnda pensionsförmån. Enligt utredningens mening vore det lämpligt, att i här avsedda fall riksdagsmannapensionen minskades med tre fjärdedelar, dock med iakttagande att de sammanlagda förmånerna i intet fall måtte understiga beloppet av full riksdagsmannapension. Departementschefen har framhållit, att reduktion även bör företagas med avseende å lön eller pension på grund av anställning i kommuns tjänst. Han har vidare ansett det skäligt, att reduktionen sker med högst så stort belopp, att de sammanlagda förmånerna, däri ej inberäknade rörliga tilläggsförmåner, uppgå till högst femtusen kronor.

I motionerna I: 332 och II: 487 framhålls, att om tanken på en på behovsprövning grundad understödsverksamhet avvisades, vore det inkonsekvent och i hög grad orättvist, att de, som äro eller varit befattningshavare i statens eller kommunens tjänst, skola sättas i särklass och i viss mån bli föremål för behovsprövning. Propositionens förslag innebure, att exempelvis två riksdagsmän, av vilka den ene vore eller varit tjänsteman vid statens järnvägar och den andre vid enskild järnväg med samma tjänsteställning och lika stor tjänstepension som den förre, skulle få riksdagsmannapension efter olika grunder. Och likväl skulle statliga och kommunala tjänstemän av sina arvoden som riksdagsmän vidkännas lika stora pensionsavdrag som alla övriga riksdagsmän. Riksdagsmannapension borde utgå efter samma grunder för alla riksdagsmän. I motionen I: 325 yrkas, att reduktion även bör ske för den, som uppbär lön eller pension på grund av anställning i enskild tjänst.

Beträffande frågan, huruvida pensioneringen bör grundas på ett system med särskilda bidrag från riksdagsmännen till pensionskostnaderna eller icke, hade utredningen funnit övervägande skäl tala för det förra alternativet. Bidragen borde ske i form av avdrag å riksdagsmannaarvodet och det månatliga avdraget fastställas till 25 kronor. Avdrag borde göras för samtliga riksdagsledamöter och även efter fyllda 65 år. Avdragna belopp borde icke få återkrävas. Departementschefen, som i förevarande del upptagit utredningens förslag oförändrat, har särskilt framhållit, att med hänsyn till pensioneringens karaktär av ett slags kollektiv pensionsverksamhet konsekvensen härvid syntes bjuda, att pensionsavdrag uttoges över hela linjen och att desamma således avkrävdes även de riksdagsmän, vilka vid avgång ur riksdagen icke komme att uppbära någon pension.

I motionen I: 328 har anförts, att propositionens förslag innebär, att de från pensionsrätt uteslutna med sina bidrag ålagts medverka till en kamraternas förmån, varom de själva utan eget förvållande ginge miste. Rättast torde vara, att erlagda avgifter återbetalades i de fall då rätt till pension icke erhöles, dock ej där pensionsrätt enligt förslaget 10 § förverkats.

Vad angår reformens ikraftträdande m. m. har departementschefen i anslutning till utredningen föreslagit, att pensioneringen genomföres från och

med den 1 juli 1947 och endast bör omfatta den som nämnda dag eller senare innehar uppdrag såsom riksdagsman. Vid pensionens bestämmande borde hänsyn tagas även till tid, varunder riksdagsmannaupdrag innehafts före systemets ikraftträdande. I motionen II: 481 föreslås, att pensionsrätten skall utvidgas till att gälla den, som den 1 januari 1945 eller senare innehaft uppdrag som riksdagsledamot. Det syntes nämligen motionärerna icke förenligt med billighet och rättvisa, att den som frivilligt avgått under innevarande valperiod, måhända på grund av en önskan att lämna plats för en yngre kraft, skulle bli bestraffad därför genom att gå förlustig sin pensionsrätt. Att medge sådan rätt till personer, vilka ej vid 1944 års val blevo omvalda och av denna anledning lämnat riksdagen med utgången av sistnämnda år, vore däremot icke erforderligt. Den 1 januari 1945 borde även fixeras som datum för förutvarande eller nuvarande ledamot av första kammaren. I motionerna I: 331 och II: 483 yrkas mot bakgrunden av ett i motionerna återgivet fall, att det under en övergångstid bör lämnas möjligheter för personer, vilka före den 1 juli 1947 lämnat riksdagen och varit ledamöter en längre följd av år, att efter behovsprövning erhålla högst tvåtusen kronor i årligen återkommande gratifikation.

Prövningen av fråga om rätt till pension bör enligt departementschefen och utredningen ankomma på riksdagens kanslideputerade tillika med kamrarnas talmän.

Enligt det i propositionen framlagda lagförslaget skola vidare å pension icke utgå tilläggsförmåner. Förslaget innehåller därjämte även bestämmelser rörande förverkande av pension. Det framhålles slutligen, att pensionerna böra bestridas av det under fjortonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter, samt att bankoutskottet torde komma att föreslå den höjning av detta anslag för budgetåret 1947/48, som erfordras med hänsyn till pensioneringens genomförande den 1 juli innevarande år.

Utskottet.

Ehuru riksdagsmannaupdraget är ett förtroendeuppdrag, skiljer det sig i flera avseenden från andra offentliga uppdrag, i det att det på ett helt annat sätt och i en helt annan utsträckning än dessa inkräktar på vederbörandes tid och möjlighet att fullgöra sin borgerliga gärning. Av denna anledning finner utskottet hinder ej möta att avvika från eljest vedertagna pensioneringsgrunder och att införa pensionsrätt för riksdagens ledamöter, om detta befinnes motiverat av särskilda omständigheter.

De skäl, som anförts av utredningen och departementschefen, för tillskapande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter, finner utskottet bärande. En ordnad pensionering skulle bland annat medföra, att försörjningssynpunkten icke skulle öva inflytande på ställningstagandet till frågan, om en

ledamot skulle bibehålla sitt mandat, samt att kretsen av för riksdagsmannauppgifter lämpliga kandidater vidgades, då därigenom på lång sikt bättre kompensation gäves för de olägenheter av ekonomisk och annan art, som riksdagsmannauppgifter förorsakade.

I motionerna II: 486 och II: 488 har framförts den uppfattningen, att lösningen av spörsmålet om införande av pensionsrätt för riksdagens ledamöter bör uppskjutas i avvaktan på att frågan om riksdagsmännens arvoden upptages till behandling i samband med att 1946 års riksdagsarbetsutredning slutfört sitt uppdrag. Utskottet kan ej dela denna uppfattning. Utskottet får härutinnan erinra om det av utredningens ordförande, landshövdingen Bergquist, gjorda uttalandet, att några olägenheter för de sakkunniga vid behandlingen av de frågor, som de hade att överväga, icke skulle föranledas av att pensionsrätt för riksdagsmännen nu komme att genomföras.

Ej heller kan utskottet ansluta sig till den mening, som kommit till uttryck i motionen II: 488, att den föreslagna reformen kräver ändring av § 23 riksdagsordningen och därför icke kan genomföras, förrän en sådan ändring trätt i kraft. Med det numera gängse betraktelsesättet, att pension utgör en form av uppskjuten avlöning, läser nämligen hinder icke möta att omedelbart lösa pensioneringsfrågan på så sätt, att stadgan om ersättning för riksdagsmannauppgifter fullgörande kompletteras med erforderliga föreskrifter i ämnet.

Om sålunda enligt utskottets mening avgörande skäl tala för att pensionsrätt införes för riksdagens ledamöter och hinder icke möter att omedelbart genomföra en dylik reform, bör därefter ställning tagas till frågan, i vilken form behovet av en ordnad pensionering för riksdagsmännen skall tillgodoses. Utskottet vill på denna punkt helt ansluta sig till departementschefens åsikt, att pensioneringen bör regleras efter generella principer och icke grunda sig på en behovsprövning från fall till fall. En sådan prövning kan nämligen i detta liksom i andra fall icke anses utgöra en tilltalande ordning. Den i motionerna I: 330 och II: 489 samt II: 488 framförda tanken, att pension i »ömmade fall» skulle kunna beslutas, kan utskottet sålunda ej tillstyrka.

Enligt utskottets mening vore det vidare mest tillfredsställande, om riksdagsmännens pensionering på lång sikt ordnades i form av en obligatorisk självpensionering, vilket innebure, att de inbetalda pensionsavgifterna, d. v. s. avdragen å arvodena, ungefärligen täckte de utbetalda pensionsbeloppen. Ett sådant system kan emellertid icke omedelbart genomföras. Det måste nämligen för det första dröja en avsevärd tid innan det kan börja verka. För det andra medge de hittillsvarande alltför knappa arvodena icke tillräckligt stora avdrag. Som stöd för sin uppfattning, att arvodena varit och alltjämt äro för låga, får utskottet åberopa bland annat uttalanden i det betänkande, som avgivits av 1947 års riksdagsarvodessakkunniga. Av dessa skäl bör därför som en provisorisk anordning nu beslutas, att staten under en över-

gångstid träder emellan och svarar för en väsentlig del av de belopp, vilka såsom ett slags uppskjutet arvode skäligen böra utbetalas i form av pensioner åt avgångna riksdagsledamöter.

Vad angår de detaljspörsmål, som äro knutna till det föreliggande förslaget, vill utskottet i fråga om pensionsrätten i princip ansluta sig till utredningens och departementschefens uppfattning, att endast tid, som infallit före fyllda 65 år, får tagas i beräkning i pensionshänseende. Denna regel synes i längden väl ägnad att befrämja önskemålet om en föryngring av riksdagens sammansättning. För att emellertid redan nu i görligaste mån tillgodose föryngringsönskemålet och med hänsyn till de hittillsvarande låga arvodena får utskottet därjämte föreslå, att den som vid reformens ikraftträdande är — eller dessförinnan varit — ledamot av riksdagen, för erhållande av pension även får tillgodoräkna sig tid, varunder han innehafvt riksdagsmannauppdrag efter fyllda 65 år. Detta bör dock icke gälla för tid längre än till och med utgången av nu löpande andrakammarperiod. Utskottet förordar i detta sammanhang vidare, att minimiantalet riksdagsår för pensionsrätt sättes till åtta i stället för till tolv samt att minimipensionsbeloppet ändras i förhållande därtill. Detta innebär, att minimitiden för pensionsrätt kommer att sammanfalla med en förstakammarperiod eller två andrakammarperioder. Härigenom tillgodoses i viss utsträckning de önskemål, som framförts i motionerna I: 328 och II: 485.

Beträffande den ålder, från vilken pensionen skulle utgå, har inom utskottet övervägts, huruvida icke för ytterligare befrämja önskemålet om en föryngring av riksdagens sammansättning, pension regelmässigt borde kunna utgå redan vid 60 års ålder och icke, såsom i propositionen förordats, först efter fyllda 65 år. Departementschefen föreslår emellertid samtidigt, att pensionen, efter särskild framställning, må kunna utgå före fyllda 65 år, därest särskilda omständigheter därtill föranleda. Med hänsyn härtill får utskottet, som förutsätter, att en ledamot, som innehar ett större antal riksdagsår och en relativt hög ålder, även om han avgår före fyllda 65 år, omedelbart skall kunna komma i åtnjutande av pension, ansluta sig till propositionens lagförslag, att pension regelmässigt bör utgå dagen näst efter den då vederbörande uppnått 65 års ålder.

Vad angår pensionens storlek delar utskottet departementschefens uppfattning om skäligheten, under nuvarande förhållanden, av de föreslagna beloppen å 2 004 kronor efter tolv riksdagsår samt en ökning med 204 kronor för varje år därutöver till och med tjugu riksdagsår, då maximibeloppet, 3 636 kronor, uppnås. Som en konsekvens av vad ovan förordats, att minimiantalet år för pensionsrätt bör sättas till åtta i stället för till tolv, vill utskottet endast tillstyrka den ändringen, att minimibeloppet fastställles till 1 188 kronor samt att en ökning av detta belopp sker med 204 kronor för varje år därutöver till och med tjugu riksdagsår, då maximibeloppet, 3 636

kronor, uppnås. Å pensionen bör, såsom föreslagits i propositionen, icke utgå tilläggsförmåner.

I fråga om storleken av de pensionsbelopp, som skola utgå till person, som förutom pension på grund av riksdagsmannauppsdrag tillika uppbär lön eller tjänstepension på grund av anställning i allmän, d. v. s. statens eller kommuns, tjänst, anser sig utskottet böra intaga en förmedlande ståndpunkt mellan propositionen och motionerna I: 332 och II: 487 och föreslår därför, att dessa belopp böra sättas till hälften av de ovan föreslagna. Pension på grund av riksdagsmannauppsdrag synes dock ej böra få utgå med större belopp än att de sammanlagda förmånerna icke överstiga 1947 års allmänna tjänstepensionsreglementes högsta pensionsbelopp. Därest samma förmåner, däri dock ej inberäknade rörliga tilläggsförmåner, understiga 5 000 kronor, bör å andra sidan i anslutning till propositionen en höjning av riksdagsmannapensionen äga rum till högst de för övriga riksdagsmän stadgade belopp. Däremot synes den i propositionen föreslagna bestämmelsen, att en motsvarande reduktion även skall göras, i de fall lön eller pension uppbäras med bidrag av statsmedel, lämpligen böra utgå. Utskottet kan vidare av praktiska skäl icke ansluta sig till den i motionen I: 325 väckta tanken att lägre pensionsbelopp jämväl skall utgå till den, som uppbär lön eller pension på grund av anställning i enskild tjänst. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att det i detta stycke berörda spörsmålet kommer i ett helt annat läge, sedan självpensioneringens princip kommit till tillämpning.

Utskottet anser det vidare riktigt, att den som avgått från riksdagsmannauppsdraget före utgången av ett kalenderår, icke under samma år får uppbära pension till högre belopp än att honom för året tillkommande arvode för riksdagsmannauppsdraget jämte pensionen motsvarar det arvode, han skulle ha erhållit, om han kvarstannat till årets utgång. Utskottet får därför förorda införande av en bestämmelse härom.

Sedan självpensioneringsprincipen genomförts, komma avdragen å arvoden att bli så stora, att de ungefärligen täcka de utbetalda pensionsbeloppen. Avdrag av denna storleksordning kunna emellertid, såsom ovan framhållits, icke uttagas å de nuvarande arvoden. Utskottet anser dock, att även på dessa arvoden ett visst avdrag bör göras, och finner det i propositionen föreslagna beloppet med 25 kronor i månaden väl avvägt mot bakgrunden av de hittillsvarande arvoden. Såsom uttalats i motionen I: 328 synes det emellertid icke rimligt, att även ledamot, som enligt pensionsbestämmelsernas utformning aldrig kan komma i åtnjutande av riksdagsmannapension, skall vidkännas avdrag. Däremot lär någon återbetalningsskyldighet icke böra föreskrivas, om pension av annan anledning icke skulle komma att utgå.

Med hänsyn till arvodenas hittillsvarande låga belopp synes det utskottet vidare riktigt, att även personer, som före den föreslagna lagens ikraftträdande varit ledamöter av riksdagen, skola kunna komma i åtnjutande av riksdagsmannapension. Sådillvida bör dock för deras del någon skärpning

vidtagas, att ledamot, som avgått före nu löpande andrakammarperiods början, d. v. s. före den 1 januari 1945, skall ha tillhört riksdagen i minst sexton år för att tillerkännas pensionsrätt. Pensionsbeloppet bör i så fall efter sexton riksdagsår i enlighet med den tidigare föreslagna skalan utgöra 2 820 kronor. Ledamot, som avgått före lagens ikraftträdande, bör i överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om de nuvarande ledamöterna, även få tillgodoräkna sig tid, varunder han efter fyllda 65 år innehaft riksdagsmannauppdrag. Härav följer, att förutvarande ledamot, som återinträder före den 1 januari 1949, i pensionshänseende får medräkna all den tid, varunder han före nämnda dag efter fyllda 65 år varit ledamot av riksdagen. Genom den nu föreslagna anordningen tillgodoses i motionerna II: 481 samt I: 331 och II: 483 framförda synpunkter, samtidigt med att den enligt utskottets mening mindre tilltalande anordningen med en behovsprövning icke behöver införas.

I fråga om förutvarande riksdagsledamot torde det av praktiska skäl vara erforderligt, att denne själv gör anmälan om pensions utgående. En dylik anmälan bör då även, för att i största möjliga utsträckning enhetliga regler skola gälla, föreskrivas beträffande ledamot, som enligt de föreslagna bestämmelserna vid sin avgång är berättigad att omedelbart uppbära pension.

Det synes lämpligt, att anmalingarna göras till fullmäktige i riksgäldskontoret, vilka fungera även under tid, då riksdagen icke är samlad. Härav följer, att det även bör ankomma på fullmäktige i riksgäldskontoret och icke såsom föreslås i propositionen på kanslideputerade tillika med kamrarnas talmän, att pröva frågor om rätt till pension. Besvär över fullmäktiges beslut kunna jämlikt § 19 reglementet för riksgäldskontoret anföras hos bankoutskottet. Tillämpningsföreskrifter böra däremot meddelas av kanslideputerade tillika med kamrarnas talmän.

Med hänsyn till det nära samband, vilket såsom framgår av vad utskottet ovan anför, föreligger mellan arvode och pension för riksdagsmän, synas bestämmelserna angående pensioneringen böra intagas i 2 § av arvodesstadgan, d. v. s. omedelbart efter de i 1 § upptagna föreskrifterna rörande arvodena. Med anledning härav får utskottet jämväl förorda vissa ändringar av huvudsakligen redaktionell art i propositionens förslag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet, som förutsätter, att vid den fortsatta behandlingen av frågan om riksdagsmannaarvodena uppmärksammas vad utskottet i det föregående anför, hemställa,

- 1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition ej kunnat i oförändrat skick bifallas, i anledning av sagda proposition ävensom motionerna I: 328, I: 331 och II: 483, I: 332 och II: 487, II: 481 samt II: 485 ville för sin del antaga följande

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande.

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 6 §§ stadgan den 21 februari 1941 om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Riksdagsman åtnjuter — — — dessförinnan upplöses.

Arvode utgår — — — för månad.

Blir riksdagsman förhindrad deltaga i riksdagsgöromålen, skall han för tid, varmed frånvaron i en följd överstiger trettio dagar, vidkännas avdrag å arvodet med en fjärdedel av vad eljest skolat för samma tid utgå.

Riksdagsman skall i de fall, då han enligt bestämmelserna i denna stadga kan komma i åtnjutande av pension, å arvodet vidkännas avdrag med tjugufem kronor för varje månad, varunder arvode åtnjutes. Avdragna belopp må icke återkrävas.

2 §.

Riksdagsman, som tillhört riksdagen minst åtta år före fyllda 65 år, äger rätt till pension; dock må pension icke tillkomma den, som genom lagakraftägande dom förklarats förlustig sitt riksdagsmannauppsdrag eller upphört att vara svensk medborgare eller trätt i främmande makts tjänst.

Pension utgår, efter anmälan hos fullmäktige i riksgäldskontoret, från och med dagen näst efter den, då riksdagsmannen upphör att vara ledamot av riksdagen, såframt han vid denna tidpunkt uppnått 65 års ålder, och, där han dessförinnan avgår från riksdagsmannauppsdraget, från och med dagen näst efter den, då han uppnår nämnda ålder. Efter framställning hos fullmäktige i riksgäldskontoret må pensionen dock utgå från tidigare tidpunkt, om särskilda omständigheter föranleda därtill. Pensionen utgår till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens frånfälle. Pensionstagare, som ånyo väljes till riksdagsman, äger dock icke uppbära pension för tid, varunder han är ledamot av riksdagen. Ej heller må pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som för-

¹ Senaste lydelse se SFS 1945:253.

klarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, för den tiden uppbära någon del av pensionen.

Pension utgör, med nedan angivna undantag, för den, som tillhört riksdagen åtta år före fyllda 65 år, ettusenettundraåttioåtta kronor för år och för den, som tillhört riksdagen tjugu år eller längre tid före nämnda ålder, tretusensexhunderttrettiosex kronor för år. För varje år utöver åtta ökas pensionen med tvåhundrafyra kronor, intill dess nämnda högsta pensionsbelopp uppnåtts.

Uppbär den, som åtnjuter pension på grund av riksdagsmannaupdrag, tillika lön eller tjänstepension på grund av anställning i allmän tjänst, skall, så länge sådan annan förmån åtnjutes, förstnämnda pension minskas med hälften, med iakttagande likväl av dels att pension enligt denna stadga ej må utgå med större belopp än att de sammanlagda förmånerna icke överstiga det högsta belopp som må utgå i pension enligt 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, dels ock att minskning skall ske endast i den mån så erfordras för att sagda förmåner, däri dock ej inberäknade rörliga tilläggsförmåner, tillhoppa ej överstiga femtusen kronor.

Den som avgått från riksdagsmannaupdraget före utgången av ett kalenderår, må under samma år icke uppbära pension jämlikt denna stadga till högre belopp än att honom för året tillkommande arvode för riksdagsmannaupdraget jämte pensionen motsvarar fullt arvode för året.

6 §.

Arvode och representationsbidrag utbetalas i efterskott var femtonde dag på rekvisition av vederbörande kammares talman. Dag för utbetalning må jämkas, när så med hänsyn till infallande helg eller eljest prövas lämpligt.

Utbetalning av pension sker månadsvis i efterskott.

Vid beräkning — — — trettio dagar.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1947 och är i nedan angiven omfattning tillämplig även å den, som före lagens ikraftträdande varit ledamot av riksdagen. Pension enligt denna lag må dock ej utgå för tid före nämnda dag.

Vid bestämmande av pension för den, å vilken denna lag äger tillämpning, skall hänsyn tagas jämväl till tid, varunder han före lagens ikraftträdande innehaft riksdagsmannaupdrag.

Utan hinder av vad i 2 § första stycket föreskrives må den, som vid lagens ikraftträdande är eller dessförinnan varit ledamot av riksdagen, för erhållande av pension tillgodoräkna sig jämväl tid, varunder han före den 1 januari 1949 innehaft riksdagsmannaupdrag efter fyllda 65 år.

Den som avgått från riksdagsmannauppsdraget före den 1 januari 1945 må ej komma i åtnjutande av pension jämlikt denna lag med mindre han varit ledamot av riksdagen sexton år eller längre tid.

2) att motionerna

a) I: 325, i vad motionen hänvisats till konstitutionsutskottet,

b) I: 330 och II: 489,

c) II: 482,

d) II: 486,

e) II: 488 samt

f) II: 490 måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan under 1) hemställt.

Stockholm den 1 juli 1947.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JONES ERIK ANDERSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson, Ström, Elmgren, Björck, Gustavson, Hjalmar Nilsson, Arrhén, Sjö och Hugo Sundberg; samt

från andra kammaren: herrar Thorell, Pettersson i Norregård, Nilsson i Göteborg**, Nolin, Hällgren, Spångberg, Jonsson i Haverö, Dickson*, Gustafsson i Bogla och Larsson i Stockholm*.

* Ej närvarande vid justeringen.

** Avstod från att rösta vid ärendets avgörande och deltog ej i justeringen

Reservationer:

1) av herrar *Arrhén, Thorell, Nolin, Dickson* och *Larsson* i Stockholm, vilka i huvudsaklig anslutning till vad som anförts av reservanterna inom utredningen, herrar *Persson* i Svensköp och *Velander*, ävensom i motionerna I: 330 och II: 489 samt II: 482, II: 486 och II: 488, yrkat bifall till det i dessa motioner samt i motionen II: 490 framställda avslagsyrkandet å föresvarande proposition;

2) av herr *Björck*.